

Sanshodhan Samiksha

**Humanities, Social Sciences, Commerce,
Education, Law and Language**

Monthly Peer Reviewed International Research Journal

Special Issue June - 2016

- ☐ Chief Editor - Prof. Virag S. Gawande
☐ Editor - Dr. Sanjay J. Kothari
 Editor - Dr. Dinesh W. Nichit

- PUBLISHED BY -

AADHAR SOCIAL RESEARCH & DEVELOPMENT TRAINING INSTITUTE, AMRAVATI, MS.

R.N.I- MAH-R-38527

ISSN- 2278-9308

Sanshodhan Samiksha

Humanities, Social Sciences, Commerce, Education, and
language & Law

Monthly

Peer Reviewed International Research Journal

Special Issue June – 2016

Chief Editor

Prof. Virag S. Gawande

Editor

Dr. Sanjay j. Kothari
Social Sciences

Editor

Dr. Dinesh W. Nichat
Commerce

Published By

Aadhar Publication – Amravati
(M.S.) India 444604

29	प्रा. डॉ. माधव मारुती भोसले	फेसबुक आणि मराठी कविता	16
30	प्रा.कदम संभाजी धोंडीराम	संत तुकारामांच्या अभंगातील समाजप्रबोधन	21
31	प्रा. डॉ. विशाखा वंजारी	आशा बगे यांच्या 'भूमी' कादंबरीचे वाङ्मयीन मूल्यमापन	28
32	प्रा.लीना केदारे	जागतिकस्त्रीवादी समीक्षक	34
33	मंगेश अशोकराव रणदिवे,	गडचिरोली जिल्ह्यातील ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थेवरील आघाडी सरकारांचा प्रभाव : एक चिकित्सक अध्ययन	39
34	प्रा. डॉ. विजय रैवतकर	विजय तेंडुलकरांच्या नाटकांतील वाङ्मयीन विद्रोह	43
35	कु.कविता निरंजन खरात	मानवाधिकार व पाली साहित्यातील स्त्री शिक्षण	46
36	प्रा. वर्षा गणगणे	महाराष्ट्रातील स्त्रीमुक्ती आंदोलने आणि चळवळी	49
37	प्रा. तिलकचंद जि. धोटे	जागतिक तापमान वाढ व हवामानातील बदल	54
38	प्रा. मोनिका एन.मानापूरे प्रा. डॉ.एन.आर.दिक्षित	वर्धा शहरातील स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या शाखांनी गृह निर्माण कर्जाच्या संदर्भात केलेल्या कार्याचे मूल्यमापन	58
39	डॉ. वंदना पळसापुरे	देशीवाद आणि मराठीतील स्त्रियांचे कादंबरीलेखन	61
40	प्रा.शिल्पा नेवे	वारकरी संतसाहित्यातील तत्वज्ञान	64
41	प्रा. मनोहर एस. कलोडे डॉ.धनंजय विरूळकर	विदर्भातील आश्रमशाळेतील शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरीता विशिष्ट शारीरिक क्षमता चाचणीची निर्मिती आणि प्रमाणिकरण - एक अभ्यास	69
42	प्रा.डॉ. वाय.एम. साळूंके	रविंद्रनाथ टागोरांचे शिक्षणविषयक विचार व कार्य	72
43	प्रा. उत्तम करमाळकर	प्राचार्य शिवाजीवराव भोसले यांच्या वैचारिक जगतातून मानवी हक्काचे दर्शन	76
44	प्रा. डॉ. पद्माकर मा. टाले	पाणी व्यवस्थापन - काळाची गरज	81
45	प्रा. जी. डी. रूपवते,	काँ. माधवराव गायकवाड यांचे कामगार व शेतकरी या घटकांविषयीचे योगदान	84
46	प्रा. विनोद यू. भालेराव	कथाकार शंकर पाटील	86
✓ 47	प्रा.शोभा संभोजी	स्त्रीभूणहत्या : 21 व्या शतकातील आव्हान	88
48	प्रा. डॉ. सौ. यु.आर.पाटील	केतकरांच्या कादंबरीतील मिश्रविवाह: एक दृष्टिक्षेप	92
49	प्रा. व्ही. एस. यादव	डॉ. आंबेडकर आणि भारतीय लोकशाही	96
50	प्रदीप औजेकर,	दत्त संप्रदाय: वाङ्मय व स्वरूप	99
51	डॉ. निलेश र.निंबाळकर	मानवी हक्क आणि भारतीय व्यवस्थेसमोरील आव्हाने	103

आंबेडकर या समाजसुधारकांनी स्त्रियांच्या शिक्षणासाठी अहारात प्रयत्न केल. त्यामुळे जगात समाजात आपल्या बुद्धिमत्तेची चुणूक दाखविता आली. सर्व क्षेत्रात स्त्रिया पुरुषांच्या समर्थक बनल्या. पुरुषांच्या बरोबरीने काम करू लागल्या. इंदिरा गांधी, मीरा बोरवणकर, कल्पना चावला, किरण बेदी, सानिया मिर्झा, मेघा पाटक, राणी बंग, सिंधुताई संपकाळ यांनी आपल्या क्षेत्रात अलौकिक कामगिरी केली आहे. पण 21 व्या शतकाच्या उबरत्यावर असताना तिच्याकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन मात्र बदलेला नाही. आज स्त्रियांना निरनिराळ्या समस्यांना तोंड द्यावे लागत आहे. हुंडाबळी, बलात्कार, स्त्रीभ्रूणहत्या इ.

आपल्या देशातील सद्यास्थितीत सर्वात ज्वलंत प्रश्न म्हणजे स्त्रीभ्रूणहत्या होय. जागतिक पातळीवर थॉमसन रायटर्स ट्रस्टच्या पाहणीनुसार भारतातील महिलांच्या असुरक्षिततेचे सर्वात महत्वाचे कारण म्हणजे स्त्रीभ्रूणहत्या हेच आहे. या पाहणीनुसार भारताच्या महिला असुरक्षिततेच्या बाबतीत चौथा क्रमांक लागतो. त्याचा परिणाम स्त्री-पुरुष प्रमाणावर होत आहे. राष्ट्रांमध्ये मुलींच नसतील तर निर्मिती क्षमतेलाच नष्ट केले तर देश वाचणार नाही. राष्ट्र घडविण्याच्या स्त्रीला जन्माआधी नष्ट केले तर देशाला वाचविणे कठीण होईल.

● उद्दिष्टे :-

1. स्त्रीभ्रूणहत्या समस्येचा अभ्यास करणे.
2. स्त्रीभ्रूणहत्यांची कारणमीमांसा शोधणे.
3. स्त्रीभ्रूणहत्यांच्या परिणामांचा अभ्यास करणे.
4. स्त्रीभ्रूणहत्या थांबविण्यासाठी उपाय सुचविणे.

● संशोधन पद्धती :-

प्रस्तुत विषयासाठी दुय्यम सामुग्रीच्या आधारावर तथ्य संकलन केले आहे. यासाठी संदर्भ पुस्तके, मासिके, संशोधनपर लेख यांचा वापर केला आहे.

● संशोधनाचे महत्व :-

आज खेडेगावापासून शहरापर्यंत अशिक्षितापासून सुशिक्षितापर्यंत सर्वच समाजात गर्भलिंग निदान केले जाते. मुलीच्या जन्माविषयी समाजात जो अनादर, अनास्था आहे. त्याविषयी उद्बोधन होणे गरजेचे आहे. स्वतःचे अस्तित्व व जन्माला येण्याचा व जन्मण्याचा अधिकार प्रत्येकाला आहे तो त्याला मिळवा. स्त्रीवर होणाऱ्या अन्यायविरोधात समाजाची जागरूकता निर्माण व्हावी आणि समाजाधिष्ठित समाज निर्माण व्हावा यासाठी हा विषय संशोधनासाठी निवडला आहे.

● स्त्रीभ्रूणहत्याचा अर्थ व स्वरूप :-

“गर्भरपणाच्या विशिष्ट मुदतीनंतर केल्या जाणाऱ्या गर्भपातास भ्रूणहत्या म्हणतात. स्त्री गर्भलिंग निदान करून गर्भपात करणे याला स्त्रीभ्रूणहत्या म्हटले जाते.”

1991 पासून दिवसेंदिवस मुलींचे प्रमाण घटत आहे. देशाची एकूण स्थिती पाहता सर्वाधिक स्त्रीभ्रूणहत्या दिल्ली, राजस्थान, गुजरात, आंध्रप्रदेश, मध्यप्रदेश राज्यात झाल्या आहेत. महाराष्ट्राचा

कमातीचे घटत चालले आहे. वास्तव पाहता मध्यप्रदेश राज्यात भारतीय जनगणना अहवालांनुसार लिंग गुणोत्तर प्रमाण (1000 पुरुषा

1951	946
1971	930
2001	933
2011	914

मुलींचे घटत जाणारे हे प्रमाण समाजासाठी धोकादायक आहे.

● स्त्रीभ्रूणहत्याची कारणे :-

मुलींचे प्रमाण दिवसेंदिवस घटत जाण्यास खालील गोष्टी कारणीभूत आहेत.

1. मुलगी म्हणजे परक्याचे धन :-

समाजात आजही मुलीकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन दु परक्याचे धन मोठी झाल्यावर दुसऱ्यांच्या घरी जाणारच ही भाग्यपात करतात.

2. वंशाचा दिवा :-

भारतात पितृसत्ताक कुटुंबपद्धती असल्यामुळे पुरुष हाच घराण्याचे नाव पुढे नेण्यासाठी वंशाचा दिवा हवा म्हणून मुलांची वंशाचा दिवा, काठीचा आधार अशी पारंपारिक विचारसरणी गर्भपात केला जातो.

3. हुंडा पद्धती :-

भारतीय समाजात अनेक अनिष्ट रूढी आणि परंपरा प्रतिष्ठेसाठी हुंडा पद्धतीने अनेक संसार उध्वस्त झाले. अनेक लागूले. मुलींचे धाटात लग्न करून आर्थिक कुचंबना सहन नको अशी समाजाची धारणा बनत चालली.

4. तंत्रज्ञानाची उपलब्धता :-

तंत्रज्ञानात प्रचंड वेगाने प्रगती झाली त्यामुळे उपलब्धतेने लिंगनिदान करून मुलगी असल्यास गर्भपात करून लिंगनिदान करणे, गर्भपात करणे कायद्यानुसार गुन्हा वृत्ती, धैश्याच्या हत्यास व लालच यामुळे सर्वास असे गैरप्रकार हो

5. स्वार्थ मनोवृत्ती :-

लिंगनिदान करणे, गर्भपात करणे कायद्यानुसार गुन्हा वृत्ती, धैश्याच्या हत्यास व लालच यामुळे सर्वास असे गैरप्रकार हो